

Erik Hobsbaum

THE BEATLES I VREME PRE NJIH

Pod pseudonimom Fransis Njuton, uvaženi marksistički historičar Erik Hobsbaum pisao je redovnu kolumnu u časopisu *The New Statesman* kao džez kritičar. Povremeno bi njegovo interesovanje odlutalo od bluza ka popularnoj muzici, kao što pokazuje ovaj članak o grupi *The Beatles*. Njuton je predvideo da je mlada grupa iz Merzisaajda već dostigla vrhunac 1963. i da ih se niko neće sećati za dvadeset godina. Ali, kao što je Hobsbaum prvi priznao, muzika benda *The Beatles* je bila sve zrelija. Njegovi široki i autoritativni tekstovi o džezu i dalje su privlačno štivo koje pomaže da se učvrsti reputacija kulturne rubrike ovog časopisa.

(izabrao Robert Tejlor)

Svaki čas izvođači postanu opravdanje za (uglavnom žensku) tinejdžersku histeriju. Kad se to dogodi u kulturno objedinjenim društvima, u kojima se pamet gubi za glumcima iz nacionalnog teatra ili balerinama, onda se to retko kad primećuje. U našem društvu to privlači pažnju, a sve se približava histeriji kad čak i oni koji su najizolovaniji od bliskog kontakta s ljudima kao što su članovi grupe *The Beatles* (ili, ranije, Klif Ričard ili Bil Hejli) otkriju njihovo postojanje i požele da saznaju o čemu se tu radi.

The Beatles sačinjava prijatna skupina klinaca, nimalo zlokobna (za razliku od američkih tinejdžerskih kometa), s onom šarmantnom kombinacijom kitnjastosti i izvesnog modernog autoprovociranja, što je ideal njihove generacije. Oni su u stvari oni „novi elizabetanci“ koje su biskupi prizivali pre deset godina.

Veliki deo njihove atraktivnosti nema nikakve veze s muzikom, već s odećom, frizurama i stavom. Oni ne prodaju muziku, već *zvuk*, blago modifikovanu verziju snažno naglašene, elektronski pojačane buke koja je odavno poznata ljubiteljima rokenrola i koja bi se, u krajnjoj nuždi, mogla opisati kao *musique concrète* masa. Svako može da proizvede taj zvuk i praktično svako ko ima pare za prilično skupu opremu već je to i učinio.

Verovatno zbog velikog broja irskog stanovništva, Merzisaajd je već dugo izvoriste urbanizovane folk kulture, što je činjenica koju je pre mnogo godina otkrila masa obožavatelja folk pesama i koju su odavno kao svetinju u ortodoksnoj kulturi ustanovili liverpulskevelški dramaturzi i televizijske serije smeštene u Liverpulu. Merzisaajd, i *The Beatles*, prepoznati su kao britanski Nešvil pre otprilike godinu dana, kad su preduzetnici prvi put postali svesni veličine tržišta za „bit“ grupe koje su spontano iznikle u tamošnjim podrumima i salama.

Kad zavlada takva moda, uvek je jedan autoritet, jer za razliku od fudbala, kultura popularne muzike – budući da je nacionalna, a ne gradska – nije prirodno podeljena po binarnom obrascu koji je brojnim britanskim gradovima podario rivalske timove. Uglavnom postoji jedan idol, a slučaj je hteo da je ova simpatična grupa mladića odabrana za tu

ulogu. Oni su verovatno upravo pred početkom svoje spore propasti – trenutak kad neko pomisli da napravi film sa pop idolom obično obeležava vrhunac njegove slave. Za dvadeset devet godina od njih neće ostati ništa.

Tu se proizvodi kao što su *The Beatles* razlikuju od preteča svoje „bit muzike“, urbanog bluz, istorijskog preseka koji smo nedavno imali sreće da čujemo u neočekivanoj sredini kao što je Krojdon. Džo Vilijams, gojazni, dobroćudni, sedokosi čovek izbornog lica, s velikom srebrnom kopčom na kaišu na pantalonama što vise poput spuštenog jedra, otpevao je usput kantri-bluz one vrste kakvu je tridesetih godina u stereotip pretvorila izdavačka kuća *Bluebird Records*. Ta danas poznata i odomaćena buka tog izdavača – klavir, gitara, usna harmonika (ali ne i stara daska za pranje veša) – nikad nam i nije bila daleko od ušiju. Loni Džonson, ostatak Nju Orleansa Badija Boldena, pevao je urbani vodviljski bluz dvadesetih godina. Poput njegovog glasa, te pesme su bile lake, melodične, opuštene. Ta istorijska figura, okretna poput vremešnog radnika pogrebnog preduzeća, omađijala nas je pesmom „Careless Love“, ali nas je dotakla tek lepotom svoje gitare.

Gospođica Viktorija Spajvi je još više muzejski eksponat. Ona je poslednja ostala aktivna među klasičnim pevačicama koje su vokalni bluz nakratko izdigle na nivo visoke umetnosti u godinama pre propasti 1929. Otada su se najtalentovanije žene preselile u džez, kabaretsko pevanje i gospel. Gospođica Spajvi nikad nije bila među stvarno najvećima, premda u njenom pevanju još uvek odjekuje nezaboravno fraziranje Besi Smit, ali možda baš iz tog razloga njen glas i dalje traje, zdrav, snažan i nimalo preterano ogrubeo, a njene oči i kukovi su aktivni kao i uvek. Soni Boj Vilijamson (kog ne treba mešati sa jednim drugim pevačem i usnim harmonikašem istog imena koji je dobio pijuk u glavu 1948) danas je čovek koji može da prođe kao ostareli, razočarani, sedi propovednik s jarećom bradom i dobrim okom za žensku pastvu. Iako je njegov glas sad star i hrapav, on je od svih umetnika verovatno bio najprirodnije podesan za svoj zadatak, jer njegov tempo je neverovatan, boja glasa baš kakva treba, a zvuk njegove usne harmonike, kojom barata kao da je privatni orkestar, mogao bi slomiti i srce od granita.

Kao što gospodina Otisa Spana, pijanistu, koji se pojavio pred nama u zlatno-crnom moariranom odelu od svile i lakovanim cipelama moćnog izgleda, zaista nije moguće zamisliti da radi bilo šta drugo sem da svira bluz kad otpočne nastup.

Poslednja grupa umetnika, tim iz Čikaga čiji je kapiten Madi Voters i čije je sedište u Smitis korneru u Sautsajdu, predstavlja bluz četrdesetih i pedesetih, podsećajući (naročito preko dragocenog Memfis Slima) na eru bugivugija ili najavljujući (preko samog Madija Votersa) doba rokenrola. Madi je pevao i kantri-bluz o konvojima mazgi i slično, nesumnjivo iz poštovanja prema sve većoj tražnji takve muzike od ljubitelja folk zvuka, ali to ne pristaje njegovom stilu.

(preuzeto iz časopisa The New Statesman, 8. 11. 1963)

(S engleskog preveo Igor Cvijanović)